

TALOUSARVIOALOITE 39/2014 vp

Määrärahan osoittaminen Lehtimäen opiston toimintaedellytysten turvaamiseen

Eduskunnalle

Kansanopistojen valtionosuusperuste (suorite) on opiskelijaviikko. Valtionosuudella katetaan noin puolet kansanopistokoulutuksen kustannuksista, loppuosa katetaan pääosin opiskelijamaksuin. Valtion vuoden 2011 budjetissa kansanopistoille osoitettiin valtionosuutta 295 000 opiskelijaviikkoa varten yhteensä 50,7 milj. euroa. Vuonna 2011 kansanopistoille oli lisäksi varattu 1,35 milj. euroa erityisten kohderyhmien opiskelijamaksuja kompensoiviin opintoseteliavustuksiin.

Valtiovarainministeriön budjettiesityksen 24.8.2011 mukaan kansanopistojen valtionosuuteen varattu määräraha olisi noussut noin miljoona euroa. Budjettiriihessä vapaan sivistystyön määrärahaa kuitenkin leikattiin yhteensä 8,8 milj. euroa. Leikkauksesta 2,95 milj. euroa kohdistui kansanopistoihin, ja opiskelijaviikkojen määrä putosi 8,7 % eli 25 836 viikkoa eli noin 800 vuosiopiskelijan verran. Opintoseteleihin varattu määräraha kutistui lähes puolella 850 000 euroon.

Kansanopistot ovat ainoa päätoimisia, koko lukuvuoden kestäviä opintoja järjestävä oppilaitosmuoto, jolle ei annettu yhtään aikaa valmistautua pieneneviin valtionosuuksiin. Lukuvuosi 2011–2012 oli ehditty jo aloittaa, eikä menossa olevia koulutuksia voitu mitenkään keskeyttää. Leikkauspaine on näin siirtynyt kaksinkertaiseksi nyt alkaneeseen lukuvuoteen.

Kansanopistot järjestivät vuonna 2012 vapaan sivistystyön koulutusta arviolta yli 330 000 opiskelijaviikkoa, ja valtio tuki nyt vain 265 000 kan-

sanopistoviikon järjestämistä. Samalla kansanopistojen odotetaan hallitusohjelman mukaisesti panostavan nykyistäkin enemmän erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten sekä maahanmuuttajien koulutukseen. Kansanopistotyöhön kohdistuneet säästöt lisäävät painetta nostaa opintomaksuja samalla kun hyväksi todettu opintosetelijärjestelmä romuttuu. Vuoden 2013 budjettiesityksessä ei indeksikorotuksia tehty myöskään yksityisten koulutuksen järjestäjien yksikköhintoihin. Kansanopistojen suoritemäärä esitettiin pidettäväksi leikatulla tasolla, samoin opintoseteliavustukset. Kansanopistoliikkeen arvion mukaan sen toimintaedellytyksiä leikataan valtion taholta näin ainakin 20 % tämän ja ensi vuoden aikana. Tilanne alkaa olla kestämaton erityisesti niiden kansanopistojen ylläpitäjien kannalta, joiden opistot ovat keskittyneet vapaan sivistystyön koulutusten järjestämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa kansanopistojen vapaan sivistystyön valtionosuus esitetään palautettavaksi leikkausta edeltäneelle tasolle. Tätä tarkoittavaa esitystä ei ole kuitenkaan sisällytetty valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen.

Kansanopistot ovat sisäoppilaitoksia ja niiden kampukset ovat rakentuneet eri vuosikymmenillä, jopa eri vuosisadoilla. Vapaan sivistystyön rahoituslakia uudistettiin vuonna 2010, jolloin mm. erilliset investointiavustukset korvattiin laskeamalla myös kiinteistöjen poistot yksikköhinnan kustannuksiin. Kansanopistoille tärkeä uudistus kuitenkin vesittyi, kun se piti tehdä ns. kustan-

nusneutraalisti. Käytännössä laskennassa otetaan nyt huomioon vain neljäsosa todellisista kustannuksista. Muutenkin rahoituslain uudistaminen jäi kesken, ja sitä tulisi pikimmiten jatkaa.

Kansanopistot ovat vedonneet eduskuntaan valtionosuus- ja opintosetelmäärärahojensa palauttamiseksi vuoden 2011 tasolle: Kokonaismäärärahaan tulisi tehdä 5 miljoonan euron suuruinen korotus kansanopistojen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Määrärahojen vähentyessä erityisen huolestuneita on oltava erityiskansanopistoissa opiskelevien moni- ja vaikeavammaisten tilanteesta. Esimerkiksi Lehtimäen opistossa Alajärvellä opiskelee vuosittain n. 2 000 vammaista henkilöä, jotka tulevat opistoon eri puolil-

ta Suomea, ja koska vammaisten opiskelijoiden tuen tarve on normaalia suurempi, on kustannusrakennetta mahdotonta sopeuttaa valtakunnallisen suuntauksen perusteella. Mikäli tärkeää ja laadukasta opetusta vaikea- ja monivammaisille henkilöille halutaan Lehtimäen opistossa tarjota jatkossakin, on Lehtimäen opiston talous turvattava valtion toimesta.

Edellä olevan perustella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2015 talousarvioon momentille 29.30.30 lisäyksenä 450 000 euroa Lehtimäen kansanopiston toimintaedellytysten turvaamiseen.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2014

Lasse Hautala /kesk
Mikko Savola /kesk